بەشی پێنجەم

ئیسلام و زانست

چەندین کتێب هەرکتێبەی لەچەندین بەرگدا دەربارەی موعجیزەی زانستی قورئان هەن, لێرەدا هەندێکیان دەخەینە روو. لەوانەشە تووشی وەڵامدانەوەی هەندێکیان ببم بەتایبەتی کتێبی (the bible the quran and science)ی (دکتۆر موریس بوسیل).

ئەو راستییە سادەیەی کەدەبێت خەڵکی لێی بەئاگابن ئەوەیە کەقورئان وەك پەیامێك هات قەناعەت بەخەڵکی بکات کەخوا هەیەو دواتریش هەندێك یاسایان بۆ روون بکاتەوە. باوەڕم وایە قورئان بۆ ئەوە دانەبەزیوە پێشبینی ئەو گۆڕانکارییە زانستییانە بکات کەلەداهاتووداو دوای هەزاران ساڵ روو دەدەن. ئەو خەڵکانەی هەوڵ دەدەن قورئان بکەنە کتێبێکی کیمیاو فیزیا هیچ خزمەت بەقورئان ناگەیەنن چونکە توێژینەوە لەقورئان چەندین پێچەوانەوە نادروست لەگەڵ زانستی سەردەمدا دەسەلمێنن.

با لەئەلفو بای فیزیاوە دەست پێبکەین تا بیرۆکەیەکمان دەربارى ئەم جیهانە هەبێت کەتێیدا دەژین. سەرەتا لەتیشکەوە دەست دەکەین کەخێراییەکەی لەیەك چرکەدا (186,000) میلە. تیشکی خۆریش (93) ملیۆن میل لەئێمەوە دوورە, هەشت دەقیقەی پێدەچێت تا دەگاتە لاى ئێمەو لەبەرەبەیاندا رۆژ هەڵدێت.

ئەم جیهانەی ئێمە لەچەندین مەجەرە پێکهاتووە، ئەو مەجەرەیەی کە زەوییەکەی ئێمەو خۆرى تێدایە ناونراوە (the milky way)و لەبلیۆنەها ئەستێرە پێکهاتووە، هەندێکیان لەخۆرەکەی ئێمە گەورەترن. زەویش لەچەقی بازنەی ئەم مەجەرەیەوە (26,000) ساڵی تیشکی دوورە. گەر بزانین کەساڵێکی تیشکی یەکسانە بەو ماوەیەی کەتیشك تێپەڕ دەبێت لە3/26 ساڵ (تیشك لەرۆژێکدا 16/070/400 میل دەبرێت، واتە نزیکەی شانزە ملیۆن میل، ئەگەر ئەم ژمارەیە کەرەتی (365) رۆژ بکەین ئەوا ئەو ماوەیەمان چنگ دەکەوێت کەتیشك لەساڵێکدا دەیبڕێت، یەك ساڵی تیشکیش دەکاتە نزیکەی (190/384/000/000 میل) دووری زەویمان لەچەقی مەجەرەکەوە بۆ دەردەکەوێت. لەکاتێکدا دووری خۆر لەچەقی مەجەڕکەوە ماوەیەکە کە مرۆڤ بەناڕەحەت دەتوانێ وێنای بکات کەدەگاتە

(200/000/000/000/000/000) ژمارە دوو لەدوایەوە حەڤدە سفر. جا ئەگەر ملیۆنەها مەجەرەی دیکە بخەینە سە ری ئەو کاتە گەورەیی و قەبەیی ئەم گەردوونەمان بۆ دەردەکەوێت.

با لەدرووستکردنی زەویی و ئاسمانەوە دەست پێبکەین کەزانایان بەو شێوە دەیبینن. (د. موریس) دەڵێ (لەسەرەتادا ئەم جیهانە بریتی بووە لەتۆپەڵە غازێکی هایدرۆجین و هیلیوم ناو دەبرێ بە(nebula) بەربەرە غازەکان دابەشی چەندین تۆپەڵە بوون کەقەوارەیان جیاواز بووە، هەندێکیان قەبارەی دەگاتە سەد ملیۆن ئەوەندەی قەبارەی خۆر, قەبارەی خۆریش یەکسانە بە (300/000) جار لەزەوی گەورەتر. لەئەنجامی ئەم دابەشبوونە چەندین مەجەرە درووست بوون کەبلیۆنەها ئەستێرەی تێدا بێت. هەندێکیان چەندین جار لەخۆری ئێمە گەورەترە. بەهەمان شێوە چەندین هەسارەی وەك زەوی و زوحەل و مەریخ درووست بوون. هەردەبێ وەك ئەم زەوییەی ئێمە زەوی دیکە هەبێت و تا ئێستاش زانست نەیدۆزیبێتەوە.

کاتێکیش غازەکان دابەش بوون و خۆر و هەسارە درووست بوون رووی سەرەوەی خۆر و هەسارەکان بەهۆی کارلێکردنی گەردیلەکانەوە کەبەردەوام لەناوەوەی خۆر و هەسارەکاندا بەردەوام بوو لەپلەیەکی تەواو بەرزی گەرمی

دابوو. رووی زەویش ئەوەندە گەرم بو بەکەڵکی ژیان نەدەهات. هەروەها هیچ ریزبەندییەك یان رێکخستنێك بۆ پێکهاتەی ئەم تەنە ئاسمانیانە نەبووە.[1]

هەروەها (د. موریس) دەڵێت (زانایان تەمەنی مەجەرەی ئێمەیان بەدە بلیۆن ساڵ مەزەنە کردووە. خۆرو زەوییەکەشمان تەمەنیان نزیکەی چوار بلیۆن و نیو ساڵە, ئەم مەجەرەیەی ئێمەی تێداین (the milky way) سەد بلیۆن ئەستێرەی تێدایەو ویناکردنی ئاسان نییەو تیشك پێویستی بە(90/000) ساڵی تیشکی هەیە بۆ ئەوەی بتوانێ لەمسەرەوە بچێتە ئەوسەر).[2]

بە دانپێدانانی (د. موریس) زانستی سەردەم ئەمە دەڵێ، ئێستا با بڕوانین قورئان چی دەڵێت:

{قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ, وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِن فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاء لِّلسَّائِلِينَ, ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاء وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ اِئْتِيَا

[1] The Bible The Quran and Science By Dr Maurice Bucaille Published By Tahrike Tarsile Quran Inc, New York 1982, P150

[2] Same Reference, p 151

طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ, فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَى فِي كُلِّ سَمَاء أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاء الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ.[3]

(بلێ، باشه ئێوه باوه‌ڕتان به‌وه نییه خوا له‌ماوه‌ی دوو رۆژدا زه‌وی درووست كردووه‌و هاوه‌ڵی بۆ داده‌نێن، ئه‌وه‌یه په‌روه‌ردگاری هه‌موو جیهانیانه، زه‌وی شاخه‌كانی دامه‌زراندووه‌و هه‌موو رزق‌و رۆزییه‌كانی تێدا بڕیارداوه ئه‌مانه‌شی له‌ماوه‌ی چوار رۆژدا ته‌واو كرد تا نیازو داخوازییه‌كانی مرۆڤ جێبه‌جێ بكات، ئێنجا ویستی ئاسمان رێك بخات‌و دروستی بكات كه‌دوكه‌ڵ بوو، ئینجا خوا به‌ئاسمان‌و زه‌وی وت ئایا ئێوه به‌خۆشی خۆتان دێنه ژێر ده‌سه‌ڵاتمه‌وه یاخود به‌زۆر؟ وتیان ئێمه ملكه‌چی تۆین، له‌ماوه‌ی دوو رۆژی دیكه‌دا ئاسمانه‌كانی كرده حه‌وت چین (ته‌به‌قه)و فه‌رمانی بۆ هه‌ر چینێكیش كرد، ئاسمانی دونیاشمان به‌ئه‌ستێره رازانده‌وه‌و كردمانه چراخان‌و هۆی پاراستن له‌شه‌ڕی شه‌یتانه‌كان ئه‌وانه هه‌مووی به‌ویستی خوایه‌كی باڵا ده‌ست‌و زانایه).

كۆی مانای ئایه‌ته‌كه ئه‌وه‌یه خوا له‌ماوه‌ی دوو رۆژدا زه‌وی دروست كرد كه‌یه‌ك هه‌ساره‌یه، ئینجا له‌ماوه‌ی چوار رۆژدا شاخه‌كانی داكوتاو رزق‌و رۆزی دابه‌شكرد، ئینجا ئاسمانی درووست كرد كه‌دووكه‌ڵ بوو هه‌موو مه‌جه‌ڕه‌كانی

---
[3] فصلت 9 , 12

درووست كرد كەپێشتر باسمان كرد بوو لەگەڵ خۆرو بلیۆنەها ئەستێرە كەرووبەری هەندێكیان چەندە ملیۆنێك لەخۆر گەورەترە، كەرووبەری خۆر دەگاتە سێ سەد هەزار جار لەرووبەری زەوی هەروەها چەندین هەسارەی دروست كرد كەهەندێكیان وێكچووی زەوین‌و بۆی هەیە زانست لەپاشەرۆژدا ئاشكرای بكات وەك (د. موریس) دەیلێت، هەموو ئەمانەی لەماوەی تەنها دووڕۆژدا درووست كرد، ئایا ئەمە لەگەڵ زانستدا یەكدەگرێتەوە؟؟.

(د. موریس)دەڵێ: ئەو ڕۆژانەی لێرەدا باس كراون ئەو ڕۆژانە ناگرنەوە كەئێمە دەیزانین‌و خوا مەبەستی لەماوەیەكی زۆری زەمەنییە كەبۆی هەیە یەك ڕۆژ بگاتە هەزاران ساڵ.

ئەگەر بێت‌و ڕەچاوی ئەم بۆچوونەش بكەین پێویستە (ماوە)ەكان بەدرێژایی زەمەن وەك یەك یەكسان بن تا بتوانین وەك ڕۆپێوێك بەكاری بهێنین چۆن دەبێ خوا هەسارەیەك لەدووماوەی جیاوازدا دروست بكات؟ ڕزق‌و ڕۆزی ئەو هەسارەیەش لەچوار ڕۆژدا پێوانەبكاو دوایی ئەستێرەش درووست بكات كەماوەكەی ناژمێردرێ‌و وێنای ئاسان نییە تەنها لەدوو ماوەدا؟ لۆژیك پێمان دەڵێ شتێك هەیە لەژمارەدا نسبیەو قبوڵ ناكرێ. چونكە (د. موریس) پێشووتر پێی وتین تەمەنی مەجەرەی ئێمە دە بلیۆن ساڵەو تەمەنی خۆرو زەویش چوار

بلیۆن‌و نیو ساڵە, هەردەبێ زۆرترین ئەستێرەی مەجەڕەی ئێمە، گەر نەڵێین هەموو مەجەڕەکانی دیکە، پێش زەوی درووست کراون. بەڵام ئایەتەکانی پێشوو لەقورئاندا پێمان دەڵێ خوا یەکمجار زەوی دروست کرد دوایی ئاسمانی دروست کردو ئینجا بەهەسارە درەخشاندنی. لەهەمان ئایەتدا قورئان پێمان دەڵێ خوا رزق‌و رۆزی زەوی مەزەنە کرد، واتە درەخت‌و رووەك‌و شتی دیکە بۆ ژیانەڵای ئاژەڵان لەچوار رۆژدا یاخود لەچوار ماوەدا، وەك (د. موریس)یش هاوڕای ئەم بۆچوونەیە.[4]

هەروەها دوکتۆر دەڵێ: ئاوو زەریاکان پێش نزیکەی نیو بلیۆن ساڵ لەسەر زەوی دەرکەوتن.[5] کەواتە رووەك بەلایەنی کەمەوە پێش نیو بلیۆن ساڵ دەرکەوتووە، یاخود کەمتر لەو ماوەیە بەرێژەیەکی کەم، هەروەها کەواتە پێزانین‌و ژیانەڵای زەوی (قوت الارض) پێش چەند میلۆن ساڵێك نەبێت دیاری نەکراوە لەکاتێکدا تەمەنی زەوی چوار بلیۆن‌و نیو ساڵە. جا لەبەرئەوەی پێش ئەوە خوا ئاسمانی دروست نەکردبوو بەڵکو دوای تەواوبوونی دیاریکردنی ژیانەڵای زەوی، لەمەوە دەتوانین بڵێین تەمەنی ئاسمان لەچەند ملیۆن ساڵێك

4 The Bible the Quran and Science, P 198

5 Same reference p 190

تێپەڕ نابێت. بەڵام ئێمە ئێستا زانیومانە کەتەمەنی مەجەرەکەمان دەبلیۆن ساڵە، جگە لەمەجەرەکانی دیکە. ئیتر ئایا زانستی قورئان لەکوێی زانستی سەردەمدایە؟؟

بابڕوانینە ئەم ئایەتانە:

{أَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاء بَنَاهَا, رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا, وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا, وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا, أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءهَا وَمَرْعَاهَا, وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا, مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ}.[6]

(ئایا زیندووکردنەوەی ئێوە سەخترە یان دروستکردنی ئاسمان، بەرێکوپێکیو بەبەرزییەوە سەقامگیری کردووە، شەوگارەکەی تاریك کردووەو چێشتەنگاویشی لێدەرهێناوە، دوای ئەوەش زەوی فراوان کرد، ئاوی لێدەرهێناو لەوەڕگای خست، کێوەکانیش بەتۆکمەیی داکوتی، هەمووی بۆ خۆشی ئێوەو ماڵاتەکانتان).

لێرەدا قورئان پێمان دەڵێ خوا ئاسمانی دروست کردو شەورۆژی بەدی هێنا واتە خۆری درووست کرد، دوایی زەوی فراوان کرد واتە رایخستو ئاوی لێدەرهێنا.

[6] النازعات 27 , 33

کەواتە دەتوانین بلێین خوا لەدوای درووستکردنی ئاسمان زەوی درووست کردووە، ئەمەش پێچەوانەی ئایەتەکانی پێشووە، یاخود یەکمجار زەوی دروست کرد بەڵام خڕ بووە دوایی پاش دروستکردنی ئاسمان زەوی تەخت کردووەو رایخستووە. ئەمەش دانپێدانانە بەوەی کەزەوی تەختە.

ئایەتی 31 پێمان دەڵێ کەخوا لەزەوی ئاوی دەرهێناوەو لەدوای ئەوەی ئاسمانی دروست کردووە مالآتی خستووە. لەبەر ئەوەی رووەك بەئاو نەبێت گەشە ناکات خوا ئاسمانو ئەستێرەی پێش تەختکردنی زەوی درووست کردووەو رووەکی لێدەرهێناوە کە دەبێتە ژیانەڵای زەوی. ئەمەش هەروەها پێچەوانەی ئەوەیە کەپێشتر قورئان پێی وتین خوا پێش ئەوەی لەماوەی دوو رۆژدا ئاسمان درووست بکات هات ژیانەڵای زەوی لەچوار رۆژدا دابین کرد.

هەندێك لەراڤەکاران بەجیاوازیو چۆنێتی درووستکردنی زەویو ئاسمانیان زانیوە، هەندێکیان دەڵێن: (وشەی (بعد ذلك– لەدوای ئەوە) کەلەئایەتەکەدا هاتووە واتە (مع ذلك– لەگەل ئەوەدا)، نەك لەدواییدا دروستی کردبێ بەڵکو پێکەوە درووستی کردوون).

قورتوبیش لەسەر ئەم بۆچوونە رەئی خۆی هەیەو دەڵێت (یەکێك وتوویەتی: تۆ زانیوتە کەکۆمەڵێك لەئەهلی تەئویل رووی قسەی خۆیان هەڵگێڕاوەتەوە

کەدەڵێ: (والارض بعد ذلك دحاها لەدوای ئەو زەوی فراوان کرد) گۆڕیویانە بۆ (والارض مع ذلك دحاها– لەگەڵ ئەودا زەوی دروست کرد) منیش پێی دەڵێم لەسەر ئەم وتەیەت کەدەڵێی (بعد– لەدوای) واتە (مع– لەگەڵ) کامەیە بەڵگەت، لەکاتێکدا (بعد–لەدوایی) بەرامبەرەکەی (قبل– لەپێشدا)یە؟.؟ دەڵێن ئەوەی لەمانای (بعد) لەقسەی عەربەدا ناسراوە ئەوەیە کەپێشتر وتومانە وشەیەکە لەدژی (قبل)و مانای (مع) ناگەیەنێت بەڵکو واتاکانی قسە رووبەڕووی گشتی دەبێتەوە بەو شێوەیەی ماناکەی لای خەڵك زانراو بێت نەبۆ شتی تر.[7]

هەروەها:

{وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاء لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً وَلَئِن قُلْتَ إِنَّكُم مَّبْعُوثُونَ مِن بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ مُّبِينٌ}.[8]

(خودی خوا ئاسمانەکانو زەوی لەماوەی شەش رۆژدا درووست کردو عەرشەکەشی لەسەر ئاو بوو).

---

[7] تاريخ الطبري، المجلد الاول، ص 38 (مصدر سابق)

[8] هود 7

وەك (ابن كثير)دەڵێت: (پرسیاریان لە (ابن عباس) كرد: كەدەڵێن عەرشەكەی لەسەر ئاو بووە ئەی ئاوەكە لەسەرچی بووە؟ لەوڵامدا دەڵێ: ئاوەكە لەسەر پتەوی (با)دا جێگیر بوو.) گەر وابێت كەواتە یەكەم شتێك خوا دروستی كردبێت (با)بووەو ئاوی لەسەر داناوەو دوایی عەرشەكەی لەسەر داناوە ئینجا زەوی‌و ئاسمانی دروستكردووە.

ئەگەر ئێمە تەنها لەسەر زانست قسە دەكەین دەڵێین (با) لەتوانایدا نییە ئاوێك هەڵگرێ كەسەرەوەی عەرشێكی لەسەر بێت!! گەر ئەوەمان مەبەست بێت كەئاو هەورە ئەوە (با) دەتوانێ هەور هەڵگرێ بەڵام هەور كەهەڵمی ئاوە ناتوانێ عەرش هەڵگرێ. هەر مرۆڤێكیش (تەم) ببینێ كەهەورێكی نزمە دەزانێ كەهەور توانای هەڵگرتنی هیچ شتێكی نییە چ جای عەرشیش.

لە راستیدا ئەم بیرۆكەیە لەیەهوودییەوە وەرگیراوە. لە (سفر التكوين)دا (الصحاح الاول) دەڵێ (لەسەرەتادا خوا ئاسمانەكانو زەوی دروست كرد، لەو كاتەدا زەوی چۆڵۆهۆڵ بووەو تاریكی رووكارەكەی داپۆشبوو، رۆحی خواش لەسەر رووكاری ئاوەوە باڵەفرەی دەكرد. خوا وتی: با رووناكی دروست ببێت، رووناكی دروست بوو, خوا بینی رووناكی چاكە! بەمەش رووناكی‌و تاریكی لێك جیاكردوە. خوا رووناكی ناونا رۆژو تاریكیشی ناونا شەو. بەم

شێوەیە رۆژی یەکەمی بەیانیو ئێوارە تێپەڕبوو. هەروەها خوا وتی: بالەناوەڕاستی ئاوەکەوە سەهۆڵبەندان درووست بیٚ تا ببێتە جیاکەرەوەی نێوان ئاوێكو ئاوێکی دی، سەهۆڵبەندان دروست بوو, خوا سەهۆڵبەندانێکی دیکەی درووست کرد تا بێنێتە جیاکەرەوەیەك لەنێوان ئەو ئاوەی لەژێرەوەدایەو ئەو ئاوەی لەسەر سەهۆڵبەنداندانەکەوەیە, ئینجا خوا سەهۆڵبەندانەکەی ناونا ئاسمانو بەم شێوەیەش رۆژی دووهەم لەبەیانیەوە بۆ ئێوارە تێپەڕی کرد. (واتە رۆژی دووەم تەواو بوو.. بەم پێیە شەوانە خوا پشووی دەدا- وەرگێڕ). هەروەها خوا وتی: باهەموو ئاوەکان لەژێر ئاسمان لەیەك شوێندا کۆببنەوە تا وشکانی دەرکەوێت, ئەمەش روویدا. خوا بۆی دەرکەوت کارەکەی چاکە, ئەم وشکاییەی ناونا زەویو کۆبوونەوەی ئاوەکانیشی ناونا دەریاکان. هەروەها خوا وتی: بازەوی رووەكو گیا برویێنیٚو تۆو درەختی بەرداری لێدەرچێتو بەرهەکان هەر یەکەو بەپێی تۆوەکە لەسەر زەوی دەرچن. ئەمەش رویدا..تاد. ئەمەش رۆژی سێهەم لەبەیانییەوە تا ئێوارەی خایاند. هەروەها خوا وتی: لەبەرگی ئاسماندا شتی بریقەدارو رۆشن هەبێت تانێوان رۆژو شەو جیا بکاتەوەو نیشانە بێت بۆ وەرزو رۆژو سالەکان...تاد.

بەم شێوەیە چیرۆکی درووستکردن (خولّقاندن– خلق) بەردەوام دەبێت. تەنانەت لەوانەیە یەهودییەکانیش ئەم بیرۆکەیەیان لەبابلییە دێرینەکان وەرگرتبێت.! وەك لەسەرەتادا بینیمان هەموو خواکان بەجارێك دەرکەوتن هەر دووخوا پێکەوە لەئاوێکی پیرۆز دەرکەوتن کەزۆر لەدێرینەوە هەبوو, سێ خوا گەورەکەش ئەمانە بوون: (ئپسو_apso خوای ئاوی بێگەرد)و ژنەکەی (تیامات tiamat خوای ئاوی سوێر)و (مومو mummu خوای ئاژاوە). خواش شتەکانی دیکەی جیهانی درووست کرد.

زنجیرەی درووستبوون لەقورئاندا بەردەوام دەبێ‌و لەسورەتی (الذاريات– 47)دا دەڵێ:

وَالسَّمَاء بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ.

ئێمە ئاسمانمان بەدەستەکانی خۆمان دروست کرد، بەردەوامیش گەورەو فراوانی دەکەین.

لێرەدا وادە دەردەکەوێ خوا یان بەدەستەکانی خۆی ئاسمانی درووستکردووە یان بەفریشتەکانی سپاردووە. ئەمەش بەڵگەیەکی یەکلاکەرەوەیە کەئاسمانی پتەوو بەدەست دروستکراوە، وتەی خواش کەدەڵێ ئاسمان پتەوە بۆ پێلەسەرداگرتنی ئەو گوتەیە، کەخوا شتێکی ویست تەنها ئەوندە بەسە بلێت

ببه، ئه‌گه‌ر بیویستایه به‌ئاسمانی ده‌گوت ببه ئه‌ویش ده‌بوو، به‌ڵام بۆ دڵنیابوونه‌وه‌ی ئێمه ده‌ڵێ به‌ده‌ست دروستم کردووه.

(د موریس) ده‌ڵێت: (لَمُوسِعُونَ) ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نێت به‌رده‌وام گه‌ردوون یاخود ئاسمان له‌گه‌وره‌بوون‌و ته‌شه‌نه سه‌ندندایه.[9] ئه‌مه‌ش حه‌قیقه‌تێکی زانستییه چونکه سوڕانی مه‌جه‌ڕه‌کان هێز درووست ده‌کات (Centrefugal Force). ئه‌مه‌ش وا ده‌کات له‌یه‌کتر دووربکه‌ونه‌وه. به‌ڵام وشه‌ی (لَمُوسِعُونَ) له‌زماندا واته (سامان‌و ده‌وڵه‌مه‌ندی) گه‌ر وتمان (اوسع الرجل) واته پیاوه‌که ده‌وڵه‌مه‌ندو پاره‌دار بوو. قورتوبی له‌ته‌فسیری ئه‌م ئایه‌ته‌دا ده‌ڵێ (خوا ده‌وڵه‌مه‌نده‌و رزقی عه‌بده‌کانی خۆی فراوان ده‌کات). جا به‌رده‌وامبوونی دوورکه‌وتنه‌وه‌ی مه‌جه‌ڕه‌کان له‌ناو خۆیاندا واته فراوان بوون، ئه‌مه‌ش ئه‌وه ناگه‌یه‌نێت که‌قورئان مه‌به‌ستی له‌وه بێت.

هه‌ن ده‌ڵێن ئاسمان هه‌موو ئه‌وشتانه ده‌گرێته‌وه که‌له‌سه‌رومانه‌وه‌ن یان به‌رزکراونه‌ته‌وه. ئه‌مه‌ش ئه‌وه ده‌گه‌ینێت که (با) ئاسمانه، بۆ وڵامی ئه‌مه‌ش به‌ڵگه هه‌یه که‌ئاسمان هه‌ڵواسراوه‌و ئه‌م به‌ڵگه‌یه‌ش له‌سوره‌تی (الحج65) ده‌یدۆزینه‌وه:

---

[9] The Bible The Quran and Science, p173

{ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَن تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُوفٌ رَّحِيمٌ}

(ئاسمانیش ڕاگیردەکات تا نەکەوێتە سەر زەوی, بەمۆڵەتی ئەو نەبێت)

کەواتە هەردەبێ ئاسمان هەڵواسرابێت تانەکەوێتە سەر زەوی. خۆ ناکرێ ئاسمانی ڕەق بکەوێتە سەر زەوی.

بەڵگەیەکی دیکەش هەیە لەسورەتی (الانبياء-104)

{يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ }

(ڕۆژێك دێت ئاسمان دەپێچینەوەو وەکوو دووبەرگی کتێب دایدەخەین).

کەواتە هەر دەبێ ئاسمان تەختاییەکی پتەو بێت تا دواتر خوا بۆی بکرێ وەك لاپەڕەکانی پەڕە بیپێچێتەوە. هەموو ئەم ئایەتانە ئەوەمان پێ دەڵێن کەئاسمان هەڵواسراوە شتێکە دەستی بۆ دەبرێتو شتێکە دروست کراوەو دواتر دەپێچرێتەوە.

کەمێکی دیکەش زیاد دەکەین, دەبینین قورئان لەسورەتی (نوح-15)دا دەڵێ:

{أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا}

(ئایا نابینن خوا حەوت چین ئاسمانی دروست کردووە؟)

کەواتە ئاسمان (شتێکە، مادەیەکی رەقە) هەڵواسراوە.!! جا ئەگەر ئاسمان پتەو بێت، هەروەها خوا حەوت چین ئاسمانی درووست کردووە، ئینجا بەمانگو ئەستێرە درەخشاندوویەتی کەواتە دەبێ مانگو ئەستێرە لەئاسمانی دونیادا بێت تابیانبینین. چونکە خوا لەسورەتی (الصافات-6دا دەڵێ:

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ.

(ئێمە ئاسمانی دونیامان بەجوانی هەسارەکان رازاندووەتەوە).

لە دەیەکانی رابردووی نزیکدا مرۆڤ گەیشتە سەر مانگو بەسەریدا رۆیشتو ئاسمانی نەدی. ئایا بەمە واتێبەگەین مانگ لەنێوان ئاسمانو زەویدا هەڵواسراوە؟ ئەی دەربارەی هەسارەکانی دی چۆن؟ ئەوەتا کەشتییە ئاسمانییەکان گەیشتنە مەریخو ئاسمان هەر نەدۆزرایەوە! دووربینەکانی بۆشایی ئاسمانی سەردەمی نوێ، بەتایبەت تەلیسکۆپ ((هوبارد) کەدەچێتە ناو جەرگەی شوێنێکی گەورەو فراوانو بلیۆنەها میل دوورنو خێرایی تیشك بۆ گەیشتن بەم ئەستێرانە پێویستی بەملیۆنەها ساڵ هەیە پێی بگات، بەلام تا ئێستا ئاسمانمان نەدیوە. ئەی ئەوە چییە لێرەدا روویداوە؟ یان ئەوەتا ئاسمان وجوودی نییە، یاخود ئەوەتا ئاسمان شتێکی

رەق نییە. بەمجۆرەش كێشەوگرفت لەتەفسیری ئایەتەكانی قورئان دەبنینەوە كەدەڵێت ئاسمانمان بەدەست درووستكردووەو دەكرێ بكەوێتە سەر زەوی.

وَالطُّورِ, وَكِتَابٍ مَّسْطُورٍ, فِي رَقٍّ مَّنشُورٍ, وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ, وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ.[10]

(سوێند بەكێوی تور، سوێند بەكتێبی نووسراو، كەلەلاپەڕەی تەنكی گرنگدایە، سوێند بەماڵی مەعموور–شوێنێكە لەئاسمان– سوێند بەسەقفی بەرزو بلند).

لەچیرۆكی ئیسراو میعراج (سەرخەرەو نیشاندان)دا لەچەند سەنەدێكەوە ئەبو هورەیرە دەڵێ پەیامبەر وتویەتی: (لەئاسمانی حەوتەمدا ماڵێك (خانوویەك، كۆشكێك–وەرگێڕ) هەیە بەناوی مەعموور هاوتای كەعبەیە، لەئاسمانی چوارهەمیشەدا رووبارێك هەیە پێی دەڵێن (الحیوان) هەموو رۆژێك جوبرەئیل خۆی لەو ئاوە هەڵدەكێشێ‌و دێتە دەرەوە ئینجا بەشێوەیەك خۆی رادەتەكێنێت كەحەفتا هەزار دڵۆپە ئاوی لێكدەكەوێتەوە خوارەوەو خوا لەهەر دڵۆپێك لەو دڵۆپانە فریشتەیەك درووست دەكاو دەنێردرێن بۆ ماڵی مەعموورو نوێژی تێدادەكەن.)

---

[10] الطور 1 , 5

هەروەها لەهەر دوو صەحیحەكەی بوخاریو موسلیمیشدا هاتووە كەپەیامبەر لەفەرموودەیەكی ئیسرادا دەڵێ لەدوای تێپەڕ بوونی لەئاسمانی حەوتەم بەرز دەبێتەوە بۆماڵی مەعموور كەهەموو رۆژێك خوای گەورە حەفتا هەزار دەنێرێتە ناویو ناگەڕێنەوە بۆلای.

ئەگەر بڕوا بەئیسراو میعراج بكەین وەك راڤەكاران دەیگێڕنەوە، لەگەڵ ئەو ماڵەی ناوی مەعمورە، كەواتە دەبێ پەیامبەر بلیۆنەها میلی لەیەك شەودا بڕیبێت بۆ ئەوەی گەڕابێتەوە بۆ زەوی، بەم حاڵەت واتە ئەو گەشتەی بەخێراییەك بڕیوە كەلەسەرووی خێرایی تیشكەوەیە. گەر ئێمە قسە لەسەر زانستو موعجیزەی زانستی قورئان بكەین ئەم كارە مەحاڵەو ناشێ بگونجێ. بۆی هەیە كە شتێكی میتافیزیك بێت (ماوراء الطبيعة، لەپشت پەردەوە– وەرگێڕ) بەمەش بەشێوەیەكی فعلی سەرنەكەوتووە بۆ ئاسمانی حەوتەمو لەئاسمانی دونیادا ئادەمی نەبینیوەو لەشەشەم ئیبراهیمی نەدیوەو لەحەوتەم (سدره المنتهى)و ماڵی مەعموری نەدیوە.

گەر بڕوانینە دروستكردنی زەوی:

{وَالأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُونٍ}.[11]

---

[11] الحجر 19

(زەویشمان ڕاخستو چیاو کێوەکانمان لەسەر داکوتاو لەهەموو جۆرە ڕووەکێکو بەرەوبومان تێدا ڕواند).

(ابن کثیر) لەتەفسیری ئەم ئایەتەدا دەڵێ: (مد الارض, ڕاخستنی زەوی واتە فراوانبوونیو تەختکردنی زەویو کێوەکانیشی وەك مێخەك لەسەر داکوتا تا لەنگەر بگرێ).

{وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا.[12]

(خودی خوا زەوی داخستو تێیدا شاخو ڕووباری دروستکرد).

{وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ}.[13]

(لەزەویدا کەژو کێومان داکوتا تا زەوی جێگیر ببێتو لارسەنگ نەبێت.

{وَأَلْقَى فِي الأَرْضِ رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلاً لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ}.[14]

(خوا لەسەر زەوی چیاکانی داکوتاند تا لەنگەر بگرێو لەرزەو لارە لارەتان پێنەکەوێت, هەروەها ڕووبار ورێگەو بانیش

---

[12] الرعد 3

[13] الانبياء 31

[14] النحل 15

{خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ}.[15]

(بەچاوی خۆتان دەیبینن ئاسمانەكانی دروست كردووەو رایگرتووە بەبێ پایەو كۆڵەكە لەزەویشدا كێوەكانی چەسپاوو جێگیر كرد كەلەنگەری زەوییان راگرتووە).

{أَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا, رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا, وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا}.[16]

ئایا دروستكردنی ئێوە سەختو گرانە یان ئاسمان كەبینای كردووە، بەبەرزییەوە رایگرتووەو بەهەڵواسراوی بەرپای كردووە، شەوگارەكەی تەواو تاریك كردووەو بەرەبەیانیشی دەرخستووە، لەدوای ئەوە زەویشی پانتاییو فراوان كرد.)

وشەی (دحا....یدحو) واتە پانتایی شتێك یاخود تەختایی شتێكی بازنەیی، هەروەك شاعیرێك دەیڵێت كاتێك وەسفی نانەوایەك دەكات هەویرەكەی پان

---

[15] لقمان 10

[16] النازعات 27 , 29

وتەخت دەكات بەشێوەیەكی خڕ وەك شتێكی خڕی لیٚ بێتو پان كرابێتەوە ئینجا بیخاتە ناو تەنورەكەوە:

ان انسى لا انسى خبازا مررت به

يدحو الرقاقة وشك اللمح والبصر

ما بين رؤيتها في كفة كرة

وبين رؤينها غوراء كالقمر

الا بمقدار ماتنداح دائرة

من الماء يلقي فيه بالحجر.

ئەو زەوی ئاوا دەبینیٚ كەخڕییەكی هەویرییەو وەك مانگ چاڵیو قوڵیو بەرزیو نزمی تیٚدایە، بازنەیی وەك نان، واتە ژێری پێچەوانەیەو سەرەوەی تەختاوییە. هەموو ئایەتە ناوبراوەكانیش دەڵیٚن خوا زەوی بەشێوەیەكی رووتەخت درووست كردووەو تییدا كەژو كێوی بەخاكەكەدا داكوتیوەو چەسپاندووە تالەنگەر بگریٚ بەسەرماندا هەڵنەگەڕێتەوەو ژێراو ژوورمان نەكات چونكە تەختاییە.

هەروەها لەسورەتی (الشمس5و6)

{وَالسَّمَاء وَمَا بَنَاهَا وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا}

(سوێند بەئاسمانو بەو کەسەی درووستی کردووە، سوێند بەزەوی بەرفراوانو پانتایی بەرزو نزمی).

قورتوبی لەتەفسیرەکەیدا دەڵێت (دحاها) واتە پانتاییەکی بەفراوانبوون لەهەموو لایەکەوە. ئەم قسەیەش (الحسن)و (مجاهد)و کەسانی دیکە وتویانە).

کاتێك قورئان باسی (ذي القرنين) دەکات دەڵێت:

{حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِندَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِمَّا أَن تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَن تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا}.[17]

(ڕۆیی هەتا گەیشتە ئەو ناوچانەی خۆر ئاوا دەبێت, بینی خۆر دەچێتە ناو قوڕێکی ڕەشی لیتاویو ئاوا دەبێت, هەر لەوێ قەومێکی دی، ئێمەش پێمان وت ئەی (ذو القرنين) یان ئەوەتا بەسزا ئەو قەومە لەناوببەیت یان ئەوەتا چاکەیان لەگەڵ بکەیت).

ئەوەتا (ذوالقرنين) بەسەر زەویدا دەڕواو شوێنی خۆر دەکەوێ بزانێ لەکوێ ئاوا دەبێت، کەدەگاتە شوێنی ئاوارەبوون دەبینێ خۆر دەچێتە ناو گۆماوێکی پڕ لەقوڕو لیتاوییەکی ڕەش.

---

[17] الكهف 86

راڤەکاران دەڵێن بینی لەقوڕێکی رەشدایە. ئیتر ئەوە ئاشکرایە ئەگەر لەئیسلامدا زەوی تەخت نەبێت ئەوە دەبوو (ذي القرنين) بگاتە یەکێك لەدەریاکان (چونکە لەسەدا حەفتای زەوی بەدەریاکان داپۆشراون)و ئەوەی دەبینی کەخۆر لەئاسۆیەکەوە ئاوادەبیٚو وای دەهاتەبەرچاو کەلەیەکێك لەزەریاکاندا ئاوادەبێت. بەڵام لەبەرئەوەی لەبۆچوونی ئیسلامدا زەوی تەختە (ذوالقرنين) گەیشتۆتە کۆتاییو بینیویەتی خۆر لەقوڕ ولیتاویٚکی رەشدا نوقم دەبیٚو ئاوا دەبێت.

(ابن كثير)یش لەتەفسیری ئایەتەکەدا دەڵیٚ (ذي القرنين) رێگایەکی گرتەبەر تا گەیشتە ئەو سەری زەوی لە خۆرئاواوە، خۆری بینی لەقوڕاویٚکی رەشدا ئاوادەبیٚ. هەروەها ابن كثير دەڵێت: ئەمەش بۆچوونی (ابن عباس و مجاهد)ە.

جا ئەگەر زەوی تەخت نەبوایە ئەوە (ذي القرنين) نەیدەتوانی رێگا بگرێتە بەرو بگاتە ئەوسەری زەوی، بەڵکو بەچواردەوری زەویدا خولی دەخواردو دەگەیشتەوە ئەو شوێنەی لەسەرەتادا دەستی بەگەشتەکەی کردبوو.

لەهەمان سورەت ئایەتی (90) قورئان دەڵیٚ:

{حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَى قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَل لَّهُم مِّن دُونِهَا سِتْرًا}

(ڕۆیی هەتا کاتێك گەیشتە ناوچەکانی خۆرهەڵات، بینی خۆر لەسەر قەومێك هەڵدێت کەپەناگەیانمان نەداوە تا لەتینی خۆر خۆیانی پێ بپارێزن).

(ابن کثیر) دەڵێ: (کاتێك گەیشتە ئەوسەری زەوی بینی خۆر لەسەر قەومێك هەڵدێ کەهیچ پەنایەکمان بۆ دروست نەکردوون نەخانوویەك یان درەختێك نییە ببێتە پەناگەیان تا سێبەریان بۆ بکاو لەگەرمی خۆر بیانپارێزێ.. سەعیدی کوڕی جوبەیر دەڵێ ئەو قەومە سوورێکی کورتە باڵا بوونو لەئەشکەوتدا دەژیانو زۆرترین خواردنیان ماسی بووە).

لەوەی پێشتر دەرمانخست تێدەگەین کەزەوی تەختەو خوا ویستی تەوازنی رابگرێت لەبەر ئەمە کەژو کێوی بۆ داچەقاندووە تالەنگەر بگرێو هەڵنەگەڕێتەوە. ئەم بیرۆکەیەش هەتا بڵێی کۆنە. بۆ نموونە میسرییە کۆنەکان نزیکەی دوو هەزار ساڵ پێش زایین وایاندانابوو کەزەوی تەختەو وەك پارەی ئاسن بازنەییەو وڵاتی میسر کەوتۆتە ناوەڕاستی زەویو هەموو وڵاتانەوە. بەتایبەتی ئەو وڵاتانەی کەژو کێویان تێدایە[18]

---

18 The Columbia Encyclopedia, Sixth Edition, under "EgyptianReligion"

(د. موريس) دانبەوەدا دەنیٚ کەپەیامبەرو صەحابەکان پێیان وابووە زەوی تەختەو دەڵێ: (مرۆڤ زۆر بەئاسانی دەتوانیٚ تێبگات کەچۆن شەو رۆژ بەدوای یەکدا دێن چونکە دەزانیٚ زەوی بەدەوری خۆیدا دەسورێتەوە، قورئانیش وەسفی ئەم جولەیەی کردووە کەجۆرێك بێت لەخرِی بەلاّم ئەمە بەلای کەسانی ئەو سەردەمەوە وەرنەدەگیرا.[19]

کەواتە پەیامبەریش نەیزانیوە کەزەوی خرِە دەنا هیچ نەبیٚ صەحابەکانی خۆی لێئاگادار دەکردەوە، کەواتە ئەو خەلّکەی قورئانیان لەسەر دابەزی نازانن کەزەوی خرِەو پەیامبەرکەشیان پێی رانەگەیاندوون چونکە لەوانەیە نەیزانیبێت، جا ئایا لەمەوە واتێبگەین کەقورئان بەشوێنکەوتنی شەو رۆژ ویستوویەتی گفتگۆ لەگەلّ نەوەکانی دوار رۆژدا بکات؟.

زانیمان کەبیرۆکەی تەختی زەویی لەسەدەکانی سەرەتاداو تەنانەت دوای سالّی زاینیش لەئارادابووەو کەنیسە بەرگری لەبیرۆکەی تەختی زەوی کردووە. بەلاّم لەسەدەی شەشی پێش زایینی هەندێك لەئەندامانی کۆمەڵەی (PYTHAGOREANS) لەخواروی ئیتاليا کەبەهۆی ناوی زانای بیرکاری (pythagorus) ئەم ناوەیان لەخۆیان نابوو وتوویانە کەزەوی خرِەو

[19] The Bible The Quran and Science, p 171

بەدەوری خۆیدا دەسوڕێتەوە. ئەمەش (د. موریس) لەکتێبەکەی خۆیدا باسی کردوە.[20] کەواتە بیرۆکەی خڕی زەوی لەپێش شەش سەدەی پێش زایین زانراو بووە، ئیتر چۆن تەفسیری قورئان بکەین کەبەردەوام پێ لەسەر ئەوە دادەگرێ کەخوا زەوی بەپانتاییەکی بازنەی ڕووتەخت درووست کردووەو پەیامبەرو صەحابەکانی نەیانزانیوە زەوی خڕە؟

ئەندامانی کۆمەڵەی (PYTHAGOREANS) لەلایەن کەنیسەوە کەوتنە بەهێرش‌و ئەشکەنجەو کوشتن، ئەمەش وای لەهەندێکیان کردبەرەو یۆنان رابکەن‌و لەوێ مەزهەبێك یان قوتابخانەیەك بۆ ئەم مەبەستە درووست بکەن‌و هەرکەسێك جۆرئەتی ئەوەی هەبوایە یاخود بیرۆکەی تەختایی زەوی ڕەت بکردایەتەوەو بیگوتایە خۆر بەدەوری زەویدا دەسوڕێتەوە ئەشکەنجە دەدرا یاخود دەکوژرا. تەنانەت لەسەدەی پانزەی زاییینیدا ئەم حاڵەتە بەردەوام بووە کاتێك کوپرنکس (Copernicus) زانای پۆلەندی وتی: زەوی بەدەوری خۆیدا دەسوڕێتەوەو هەروەها بەدەوری خۆریشدا دەسوڕێتەوە بەزەندەقە تاوانباریان کرد، ئەگەر دوای بڵاوکردنەوەی تیۆرەکەی بەماوەیەکەی کەم نەمردایە بەتاوانی زەندەقە دادگاییان دەکردو دەیانکوشت، هەرووەك چۆن گالیلۆیان لەساڵی

[20] The Bible The Quran and Science, p 169

1534 لەئیتالیا دادگایی کرد کەوتبووی خۆر چەقی گەردوون نییە، دادگاییان کرد بەزیندانیو نەیاندەهێشت لەماڵەکەی خۆیدا بێتە دەرەوە تاهەشت ساڵ لەدوای بڵاوکردنەوی تیۆرەکەی مرد.

جا لەبەر ئەوەی باوەڕی ئیسلامییەکان وایە کەزەوی تەختە قورئان پێمان رادەگەینێت کەخوا کەژوکێوی لەسەر داچەقاندووە تا لەنگەر بگرێ. لەمەوە ئەوە تێدەگەین کەخوا لەئاسمانەوە کەژوکێوی بۆ زەوی هەڵداوە، چونکە هەڵدانو جێگیر بوون لەسەرەوە بۆ خوارەوەیە. بەڵام ئەوەی ئێمە دەیزانین کەژوکێو لەسەرەوە بۆخوارەوە نەهاتووە بەڵکوو لەئەنجامی جیابوونەوەی لەخۆرو گەرمی ناوەوە گرکان لەزەوییەوە بەرزبوونەتەوە.

بەهۆی قسەکردنمان لەئاسمان با بڕوانینە سورەتی (النور-42)

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِن جِبَالٍ فِيهَا مِن بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاء..

(ئایا نابینی خوا بەئارامیو شێنەیی هەورەکان بەئاسماندا دەباو دوایی کەڵەکەیان دەکاتو پێکەوە پەیوەستیان دەکاتو لەکێوەکانەوە بەفر دەبارێنێو بەر ئەو کەسانە دەکەوێت کەخوا ویستیو ئارەزووی لەسەرە).

(ابن كثير) لەتەفسیرەکەیدا دەڵێ: مانای ئەم ئایەتە ئەوەیە کەلەئاسماندا کەژو کێوی تەرزە هەیەو خوا لێوەی تەرزە دەبارێنێ.[21] بەڵام (د، موریس) لەشەرحی ئەم ئایەتەدا دەڵێ خوا لەئاسمانەوە کێوی تەرزە دادەبارێنێ. ئەمەش ئاشکرایە گۆڕانێکی تەواوی ئایەتەکەیە کەدەڵێت لەئاسماندا لەکێوەکانەوە تەرزە دەبارێنێ.

ئێستا ئێمە دەزانین کەلەئاسماندا کێوی تەرزە نییە تا بەفر یان تەرزەی لێ ببارێ. بەفر بریتییە لەچەند دڵۆپە بارانێك لەکاتی دابەزاندنیدا بەهۆی ساردوسڕی کەش‌و هەواوە دەیبەستێ‌و دەکەوێتە خوارەوە, هەروەها تەرزەش لەئەنجامی ساردییەکی کەمتری کەش‌وهەواوە دروست دەبێ,[22] لێرەدا زانست لەگەڵ لۆژیکی قورئاندا زۆر لەوە دوورترە کەدەیزانین.

عەرەبیش وەك هەرخەڵکێکی دیکە لەسەرەتای دەستپێکردنی ژیانەوە لەسەر زەوی تێبینی ئەوەیان کردووە خۆر لەرۆژهەڵاتەوە دەردەکەوێ وادەبینرێ بۆ رۆژئاوا بەرێدەکەوێ‌و لەئاسۆیەکدا وون دەبێ تا لەرۆژهەڵاتەوە جارێکی دی دەرکەوێتەوە. بەم هۆیەوە شێوەی ڕاڕەوی مانگیش دەگۆڕێ. ئەم تێبینیە سادەیەش پێویستی بەزیرەکی‌و زانینی زانست نییە. قورئانیش ئەم تێبینیە سادەیەی

[21] The Bible Quran and Science, p 185
[22] Encyclopedia Britannica, under Snow

کردووەو لەچەندین ئایەتدا دووبارەی کردۆتەوەو پێ لەسەر ئەوەدا دادەگری کەخۆرو مانگ تاکاتی دیاری کراو لەسەر ڕاڕەوی خۆیان بەردەوام دەبن.

{اللّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الأَمْرَ يُفَصِّلُ الآيَاتِ لَعَلَّكُم بِلِقَاء رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ}.[23]

(خوا ئاسمانەکانی بەبێ کۆڵەکە ڕاگرتووەو دوایی لەسەرتەختی عەرش دانیشت, ئینجا خۆرو مانگی دروستکرد تاکاتێکی دیاریکراو لەسەر ڕاڕەوی خۆیان بن).

{أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ}.[24]

(ئایا نەتبینیوە خوا شەوی تێهەڵکێش بەرۆژ کردووەو ڕۆژیشی تێهەڵکێش بەشەو کردووەو خۆرو مانگیشی فەراهەم هێناوە، تاکاتێکی دیاری کراو لەڕاڕەوی خۆیان بەردەوام دەبن..تاد.)

---

[23] الرعد 22

[24] لقمان 29

{يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِن قِطْمِيرٍ}.[25]

(خوا شەو تێکهەڵکێشی ڕۆژدەکاو ڕۆژیش تێهەڵکێشی شەو دەکات، خۆرو مانگی فەراهەم هێناوە تاکاتی دیاریکراو لەڕاڕەوی خۆیان بەردەوام بن).

{خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ}.[26]

(خوا ئاسمانەکانو زەوی دروست کردووە بە کەوانەیی, شەو بەسەر ڕۆژو ڕۆژ بەسەر شەودا دێنێت، خۆرو مانگی دروست کردووە تا کاتێکی دیاری کراو لەسەر ڕاڕەوەی خۆیان بن.

{وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ}.[27]

خوا شەوو ڕۆژی دروست کردووە، خۆرو مانگیشی دروست کردووە، هەریەکەیان لەخولگەی خۆیاندا مەلە دەکەن.

---

[25] فاطر 13

[26] الزمر 5

[27] الانبياء 22

گرنگ ئەوەیە تێبینی ئەوەمان کردووە قورئان بۆ یەك جاریش بێت باسی ئەوەی نەکردووە کەزەوی بۆ کاتێـکی دیاری کراو لەسەر ڕاڕەوەی خۆی بێت...!!

هۆی ئەمەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کەباوەڕیان وابووە زەوی تەختەو جێگیرەو خۆرو مانگ بەدەوریدا دەسوڕێنەوە. ئەمەش لەو کاتو زەمەنەدا بیرۆکەیەکی بەربڵاو بووەو پشتیان بەو تێبینیەوە گرتووە کەخۆر لەرۆژهەڵاتەوە هەڵدێ لەرۆژ ئاواوە ئاوا دەبێت، بەچاو وادەبینرێت کەخۆر دەڕواو لەرۆژهەڵاتەوە بۆ رۆژئاوا ڕێگەی ئاسمانی دەبڕێ، هەروەها مانگیش.

(د. موریس)دەڵێ (قورئان ئەوە دەچەسپێنێ کەخۆر لەفەلەکدا ڕاڕەو دەکات بەڵام هیچ پەیوەندییەکی فەلەك بەزەوییەوە دیاری ناکات. لەکاتی دابەزینی قورئاندا خەڵکی باوەڕیان وابوو کەخۆر دەجوڵێ و زەویش جێگیرە. ئەم تیۆرەش هەر لەزەمەنی بەتلیمۆس لەسەدەی دووی پێش زاینییەوە بەربڵاو بووەو هەتا رۆژی (کۆپرنکس) لەسەدەی شانزەی دوای زایین بەردەوام بووە. لەگەڵ ئەوەی خەڵکی لەرۆژانی ژیانی محمدا لەسەر ئەو بیرۆکەیە بۆ هەندێك شت پشتیان پێدەبەست، بەڵام قورئان بەهیچ شێوەیەك باسی نەکردووە.[28]

[28] The Bible The Quran and Science, p 166

ئێمەش هەقمانە بپرسین بۆچی قورئان باسی ئەوەی نەکردووە کەزەوی خڕەو دەجولێ تا بۆ عەرەبی بسەلمێنین بەتلیموس لەسەر هەڵەیەو وەك ئەو خوایەی ئەم گەردوونەی دروست کردووە نیهێنیەکانی گەردوون نازانی؟؟

قورئان، وەك (د. موریس)و نموونەکانی وەك ئەو پێمان دەڵێت، کتێبەکە لەسەدەی حەوتەمدا دابەزیوەو ناوەڕۆکەکەی هەموو وردەکارییەکانی زانستی مۆدێرنەی تێدایەو هیچ ئاشکراکردنێکی زانستی نوێ ئاشکرا نەبووە مەگەر لەقورئاندا هەبوو بێ، ئەی بۆ باسی خڕی زەوی‌و جوڵەی زەوی نەکردووە؟.

ئێستا ئێمە دەزانین کەمانگ بەدەوری خۆیدا دەسوڕێتەوە هەروەها بەدەوری زەویشدا لەماوەی بیست‌ونۆ ڕۆژدا دەسوڕێتەوە، زەویش بەدەوری خۆیدا لەماوەی 24 کاتژمێرداو بەدەوری خۆردا 365 ڕۆژ دەسوڕێتەوە، خۆریش بەدەوری خۆیدا لەماوەی 25 ڕۆژدا دەسوڕێتەوەو بەدەوری هیچ شتێکدا ناسوڕێتەوە، هەموو موجەڕەیەکیش لەناویاندا خۆرو مانگ‌و زەویش بەدەوری چەقی مەجەڕەکەدا 250 ملیۆن ساڵە دەسوڕێتەوە. ئەمە ئەوە ڕوون دەکاتەوە کەسوڕانی خۆر لەزەوی کەمترەو ئەویش لەمانگ کەمترە، جالە بەرئەوەی سوڕانی خۆر لەزەوی کەمترە بۆچی قۆرئان باسی ئەوە دەکات کەخۆر لەسەر ڕاڕەوی خۆی بەردەوام دەبێت تادەگاتە پەناگەی خۆی, ئەی بۆچی باسی

ئەستێرەو هەسارەکانی دیکە ناکات کەهەموویان لەراڕەودان تا دەگەنە پەناگەی خۆیان؟؟.